

Vold på arbejdspladsen

– en undersøgelse af vold
blandt FOAs medlemmer 2008

Indholdsfortegnelse:

1. Introduktion.....	2
2. Hvad er vold og trusler?.....	3
3. Hvert 3. FOA-medlem udsættes for vold.....	4
4. Vold i forskellige sektorer.....	5
5. Patienter, beboere og klienter udøver vold	7
6. Sygemelding og arbejdsskift	8
7. Anmeldelse af vold	9
8. Arbejdspladsens voldspolitik	12
9. Ledelsens reaktion.....	14

1. Introduktion

FOAs medlemmer har en langt større risiko for at blive udsat for vold på jobbet end f.eks. på barer og værtshuse. På flere arbejdspladser i kommuner og regioner betragter man i alt for høj grad vold som et vilkår i arbejdet. Det er fuldstændigt uacceptabelt.

FOA gennemførte i januar/februar 2008 en undersøgelse blandt medlemmerne. I alt 2.154 medlemmer svarede på spørgsmål om vold på deres arbejdsplads. Flere uddybede deres svar med kommentarer og citater og nogle af dem kan du læse her sammen med resultaterne af undersøgelsen.

Undersøgelsen viser, at hvert 3. medlem har oplevet vold, truende adfærd eller trusler på deres arbejdsplads inden for det seneste år. Hvert 4. medlem har været udsat for fysisk vold som f.eks. slag og spark.

Medarbejdere, der arbejder inden for psykiatrien eller på plejehjem, døgninstitutioner mv. er særligt udsat for vold.

I FOA accepterer vi *ikke* vold og trusler som et arbejdsvilkår. Der skal forebyggelse til og vold må aldrig gøres til den enkeltes personlige problem. Vold er et arbejdsmiljøproblem, der altid skal registreres, indberettes og anmeldes.

Naturligvis skal vold også indgå i arbejdspladsvurderingen ligesom en synlig voldspolitik bør være en selvfølge.

Det er helt afgørende, at personalet er klædt fagligt godt nok på til at løse de konflikter, der opstår, når man arbejder med f. eks. svært demente. Og det er vigtigt, at der er medarbejdere nok til at klare opgaverne. Uddannelse og tilstrækkelig med personale virker også forebyggende mod volden.

Inger Bolwinkel

Forbundssekretær

2. Hvad er vold og trusler?

”Jeg opfatter ikke vold som et personligt angreb på mig, men som afmagt. Alligevel ved jeg, at volden sætter sine spor i mig”.

(Citat fra et medlem)

Som udgangspunkt er det medarbejderens oplevelse, der afgrænser, hvad der er vold eller trusler om vold. Det gælder uanset, om volden er udført med vilje eller ej.

Vold er begivenheder, hvor personer krænkes, trues eller overfaldes i forbindelse med deres arbejde. Overgrebene skal ske under omstændigheder, der indebærer en direkte eller indirekte trussel mod deres sikkerhed, velbefindende eller sundhed.

Ifølge Arbejdstilsynet kan vold defineres som enten fysisk eller psykisk vold og den kan være rettet direkte mod den ansatte, mod hans/hendes familie eller mod andre nærtstående personer.

Fysisk vold er eksempelvis slag, spark, bid, kvælningsforsøg og knivstik. Det kan også være voldsomme hændelser, f.eks. i forbindelse med pludselige ulykker, dødsfald mv.

Psykisk vold omfatter bl.a. verbale trusler, truende adfærd, krænkelser, systematisk fornedrelse, ydmygelse eller lignende.

3. Hvert 3. FOA-medlem udsættes for vold

FOAs undersøgelse af vold på arbejdspladsen dokumenterer, at vold er et problem på mange arbejdspladser. Hvert 3. medlem har været udsat for vold, truende adfærd eller trusler alene inden for det seneste år.

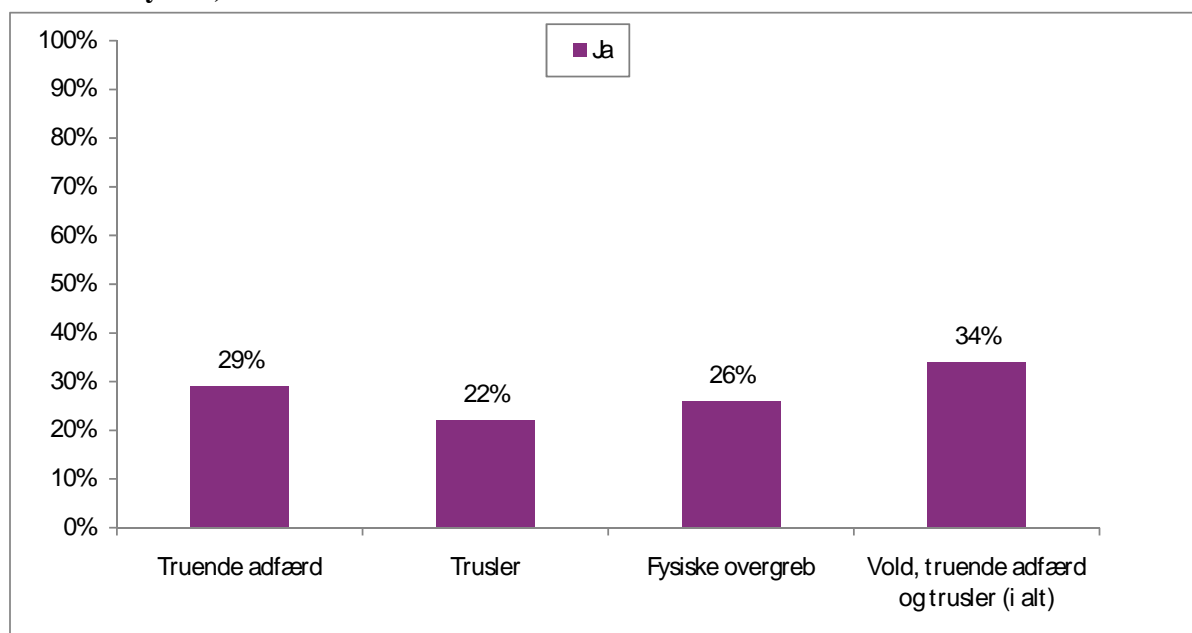
Tabel 1. Har du inden for de seneste 12 måneder personligt været udsat for vold, truende adfærd eller trusler på din nuværende eller tidligere arbejdsplads?

	Ja	Nej	I alt
	34 %	66 %	100 %

Antal besvarelser: 2.034

Det er forskellige typer af vold, medlemmerne udsættes for. 29 % af medlemmerne svarer, at de har været udsat for truende adfærd, 22 % for trusler, mens 26 % har været udsat for fysiske overgreb (slag, spark, skub, bid, spyt eller kast med genstande).

Figur 1. Hvis du kigger tilbage på de seneste 12 måneder: Har du i dit arbejde været udsat for:(Sæt evt. flere krydser).

Antal besvarelser: 2.140

Halvdelen af medlemmerne angiver desuden, at en eller flere af deres kolleger sidste år var udsat for vold, truende adfærd eller trusler, mens de var på arbejde.

Tabel 2. Hvis du kigger tilbage på de seneste 12 måneder: Har en eller flere af dine kollegaer været udsat for vold, truende adfærd eller trusler, mens de var på arbejde?

	Ja	Nej	Ved ikke	I alt
I alt	50 %	34 %	16 %	100 %

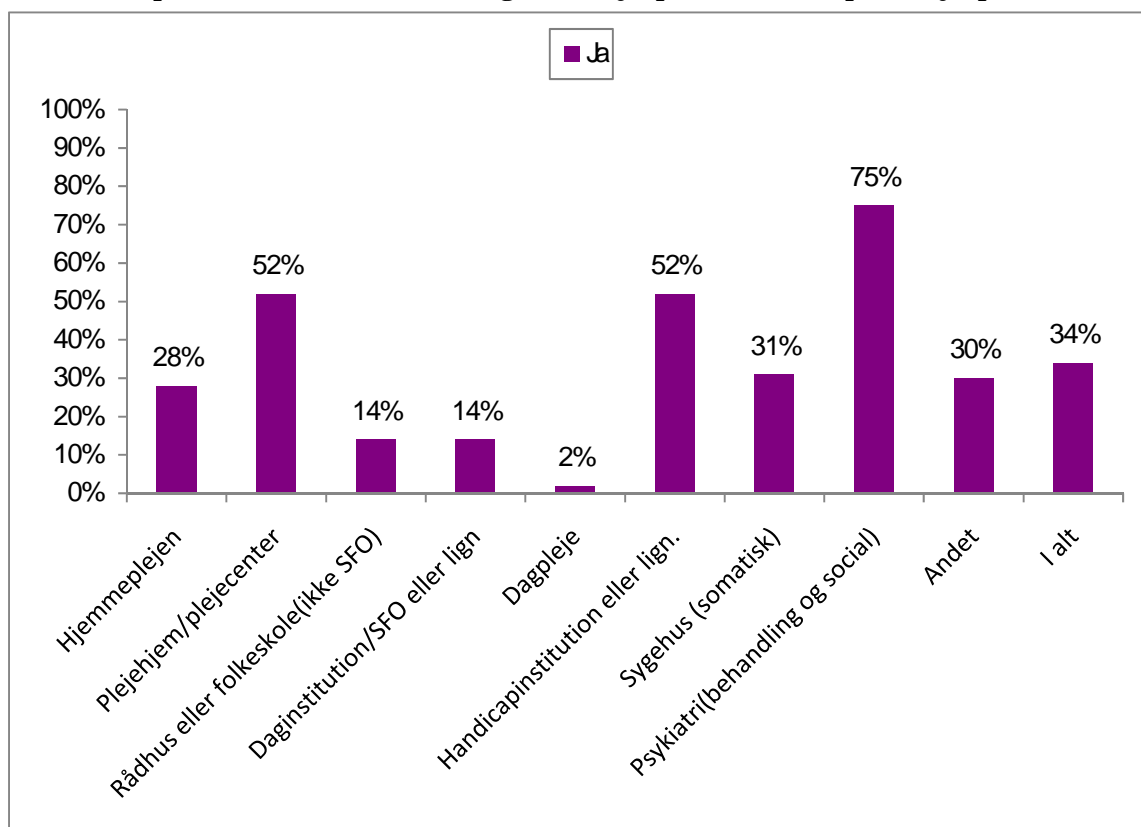
Antal besvarelser: 2.135

4. Vold i forskellige sektorer

Især medlemmer, der arbejder med psykiske syge, udsættes for vold, truende adfærd eller trusler. 3 ud af 4 medlemmer, der arbejder i psykiatrien (behandlings- eller socialpsykiatrien) var sidste år udsat for vold, truende adfærd eller trusler.

Men også andre personalegrupper er udsatte. Over halvdelen af de medlemmer, der arbejder på plejehjem, har oplevet vold, truende adfærd eller trusler det seneste år.

Figur 2. Har du inden for de seneste 12 måneder personligt været udsat for vold, truende adfærd eller trusler på din nuværende eller tidligere arbejdsplads? Fordelt på arbejdsplads.

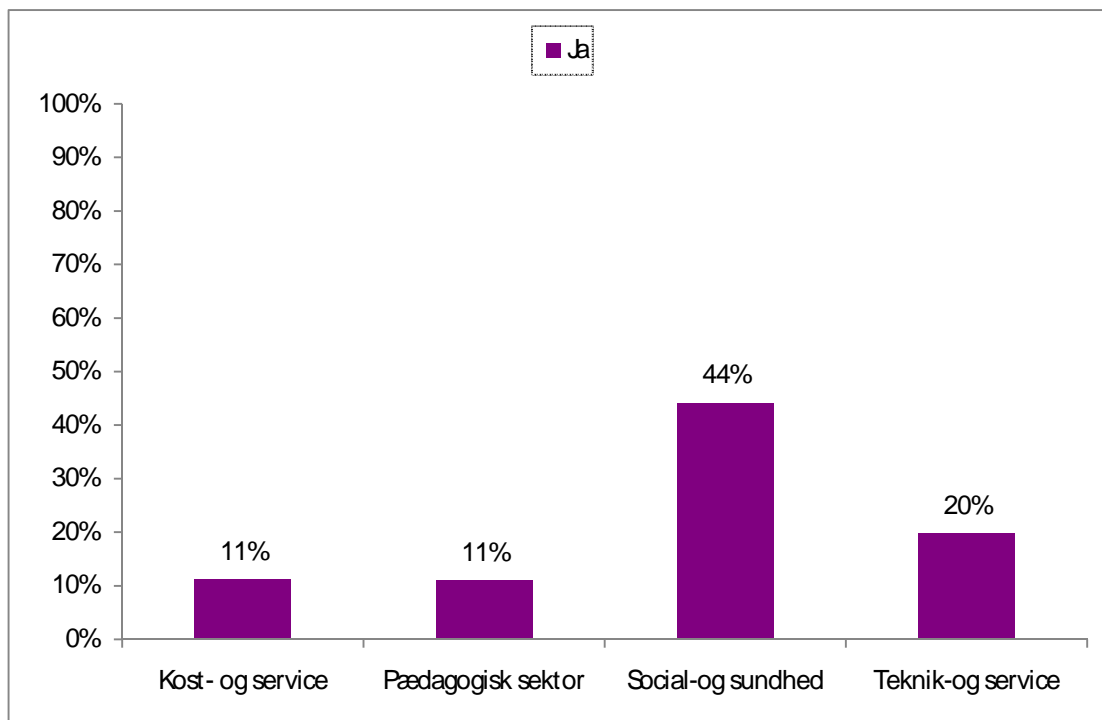

Antal besvarelser: 2.034

Det er altså de ansatte i Social- og sundhedssektoren, der er mest berørt af vold og trusler. 44 % af medlemmerne i denne sektor var sidste år udsat for vold, truende adfærd eller trusler i deres arbejde.

Til sammenligning har 1 ud af 5 i FOAs Teknik- og servicesektor været udsat for vold og trusler på et år. Og blandt medlemmerne i Kost -og servicesektoren og Pædagogisk sektor oplevede hvert 10. medlem vold eller trusler sidste år.

Figur 3. Har du inden for de seneste 12 måneder personligt været udsat for vold, truende adfærd eller trusler på din nuværende eller tidligere arbejdsplads? Fordelt på sektor.

Antal besvarelser: 2.146

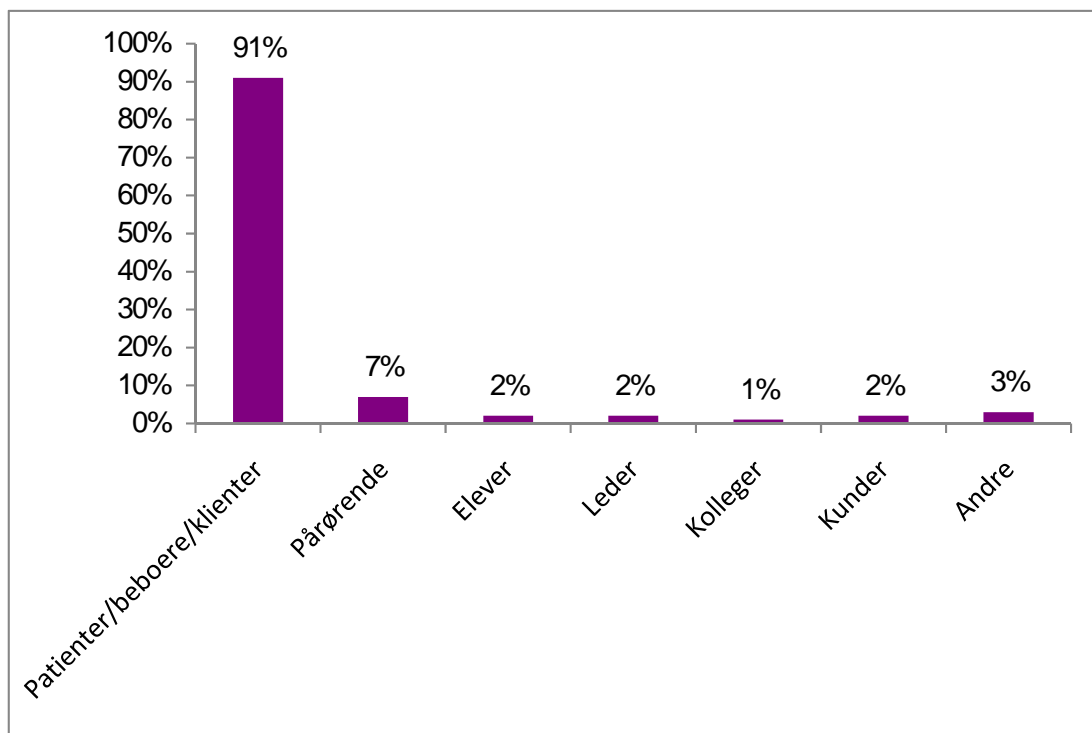
5. Patienter, beboere og klienter udøver vold

”På min arbejdsplads ligger det i luften, at ældre og senile borgere er udadreagerende, og man tager derfor ikke særlig notits af det, når der sker overgreb på personalet. Det er ikke velset, at man påtaler overgreb, og gør man det betragtes man som en "pivskid". "De stakkels senile borgere ved jo ikke hvad de gør," er den generelle holdning. Desværre”.

(Citat fra et medlem)

I 9 ud af 10 tilfælde, hvor vold finder sted, er det de mennesker, der skal drages omsorg for, der udøver volden. I 7 % af tilfældene er det de pårørende, der er voldelige eller truende over for personalet.

Figur 4. Hvem udsatte dig for vold, truende adfærd eller trusler, mens du var på arbejde? (sæt evt. flere krydser)

Antal besvarelser: 725 (Kun medlemmer, der er blevet udsat for vold, har fået stillet spørgsmålet).

6. Sygemelding og arbejdsskift

”Der blev ikke taget hensyn til den psykiske del af overfaldet. Jeg var meget stresset efterfølgende og er endt ud med Posttraumatisk Stress med en méngrad på 10 %, hvilket jeg lider under dagligt”.

”Jeg udeblev en dag fra arbejdet og har været sygemeldt i 2 måneder. Alt sammen fordi jeg er blevet truet på livet”.

”Lederen sagde klart: Kan du ikke navigere i kaos, må du finde et andet arbejde. Og det har jeg så gjort”.

(Citater fra medlemmer)

1 ud af 12 - eller 8 % af dem, der udsættes for vold - sygemelder sig som følge af den voldelige episode.

Tabel 3. Har du inden for de seneste 12 måneder været sygemeldt pga. vold, truende adfærd eller trusler på din arbejdsplads?

Ja	Nej	I alt
8 %	92 %	100 %

Antal besvarelser: 718 (Kun medlemmer, der er blevet udsat for vold, har fået stillet spørgsmålet)

Tilsvarende skifter en del arbejde, efter at de har været udsat for vold eller trusler. 7 % af dem, der er blevet udsat for vold inden for det seneste år, har forladt eller skiftet job efter en voldelig episode.

Tabel 4. Har du inden for de seneste 12 måneder forladt eller skiftet job/arbejdsfunktion som følge af vold, truende adfærd eller trusler på din arbejdsplads.

Ja	Nej	I alt
7 %	93 %	100 %

Antal besvarelser: 708 (Kun medlemmer, der er blevet udsat for vold, har fået stillet spørgsmålet)

7. Anmeldelse af vold

”Jeg snakkede med min leder om det, men da der er tale om mennesker med demens, hvor det helt klart har været i afmagt, de har handlet, har jeg selv vurderet, at anmeldelse ikke har været nødvendig”.

”Min leder var lidt rystet over episoden. Hun gav mig god opbakning, men ville ikke anmelde episoden til politiet”.

”Vi har skemaer, vi skal udfylde, når vi udsættes for vold. Jeg har også orienteret min leder mundtligt samt noteret det i beboerens journal”.

”Jeg har ikke selv været påtrængende i forhold til indberetning. Det bliver efterhånden en "acceptabel hverdag" at skulle forholde sig til vold”.

(Citater fra medlemmer)

De medlemmer, der har været udsat for vold, truende adfærd eller trusler, har i gennemsnit oplevet 9 voldelige episoder. Det er dog langt fra alle episoder, som de fortæller deres leder om. Medlemmerne har i snit fortalt deres leder om 5 ud af de 9 voldelige episoder¹.

85 % af ofrene har dog på et eller andet tidspunkt fortalt deres leder om en voldelig episode.

Tabel 5. Antal voldelige episoder og antal gange voldelige episoder er fortalt til leder.

Antal gange udsat for vold, truende adfærd eller trusler (gennemsnit)	9 gange
Antal gange voldelige episoder er fortalt til leder (gennemsnit)	5 gange

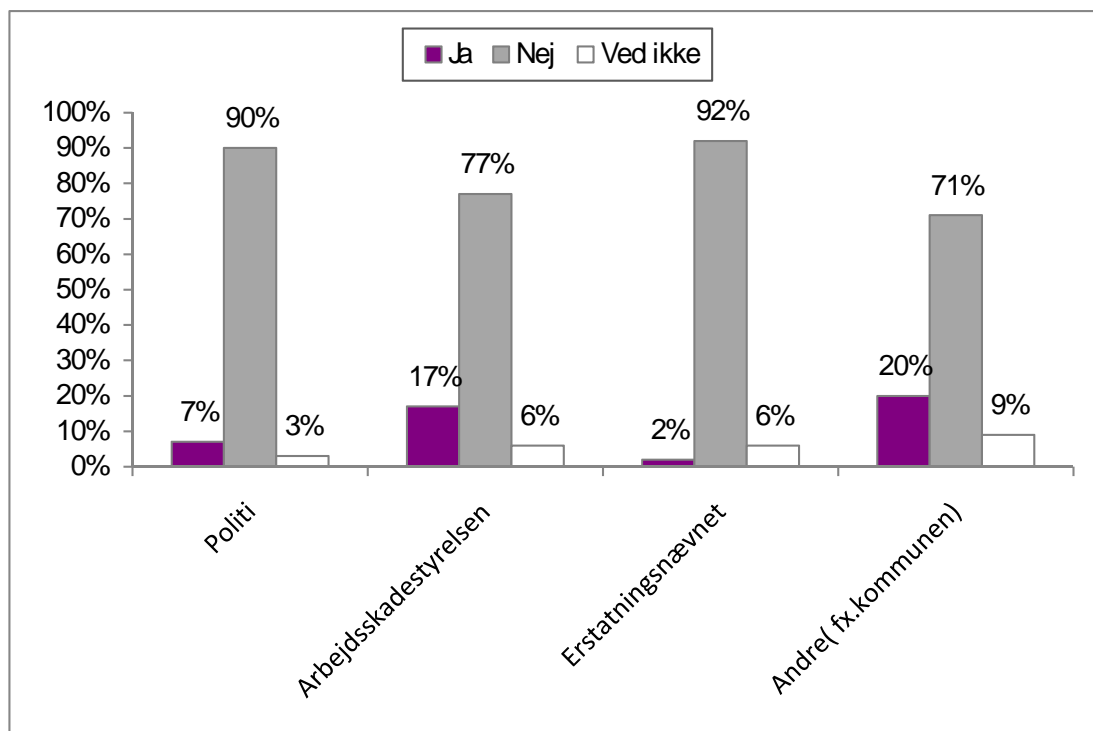
Antal besvarelser: 556 (Kun medlemmer, der har været udsat for vold, er blevet stillet spørgsmålet)

¹ I beregningen er der set bort fra svar fra personer, der angiver, at de har været udsat for trusler eller vold mere end 100 gange. Det skyldes, at der er tale om få besvarelser, der adskiller sig markant fra de øvrige besvarelser.

De færreste ofre anmelder volden til andre end deres leder. Hverken til politi, arbejdsskadestyrelsen, erstatningsnævn eller andre. Kun 7 % af dem, der har været udsat for vold, truende adfærd eller trusler, har anmeldt hændelsen til politiet.

1 ud af 5 har derimod anmeldt episoden til "Andre". Det dækker især over interne indberetningssystemer på arbejdspladsen og i kommunen.

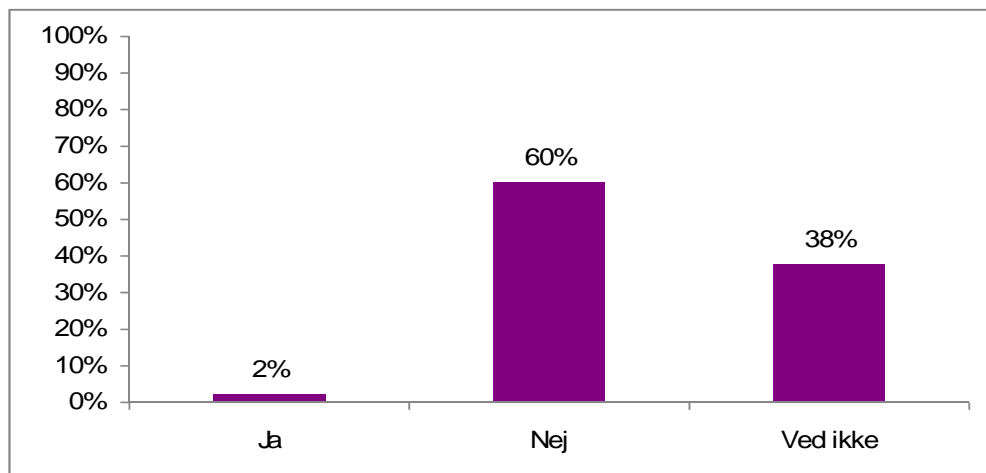
Figur 5. Blev de(n) episode(r), hvor du blev udsat for vold, truende adfærd eller trusler anmeldt til:

Antal besvarelser: 556 (Kun medlemmer, der har været udsat for vold, er blevet stillet spørgsmålet)

Enkelte arbejdspladser har regler for, at nogle typer af vold ikke må anmeldes til politiet. Det kan fx. være, hvis de ønsker at beskytte den, der udøver volden. Kun 2 % af medlemmerne i undersøgelsen har imidlertid kendskab til sådanne regler på deres arbejdsplads. 38 % af medlemmerne ved ikke, om deres arbejdsplads har de regler.

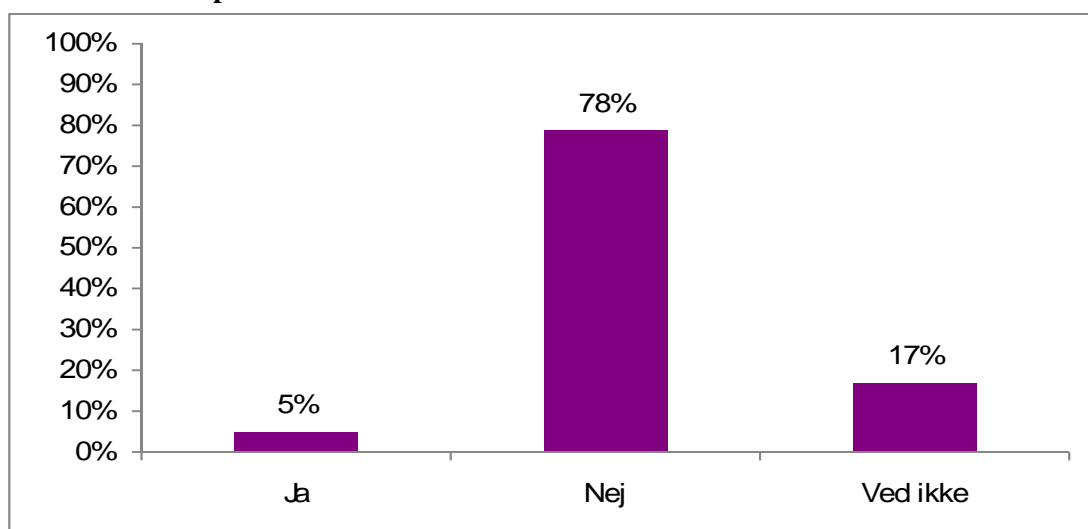
Figur 6. Er der på din arbejdsplads en regel om, at nogle typer af vold (fx. vold begået af patienter/klienter/beboere) ikke må anmeldes til politiet?

Antal besvarelser: 2.135

Tilsvarende er der på nogle arbejdspladser en holdning om, at man ikke anmelder vold eller trusler. 5 % af medlemmerne mener, at en sådan holdning eksisterer på deres arbejdsplads.

Figur 7. Er der på din arbejdsplads en holdning blandt medarbejdere og ledelse om, at vold ikke skal anmeldes til politiet?

Antal besvarelser: 1.283

8. Arbejdspladsens voldspolitik

”Jeg er sammen med andre kolleger blevet indkaldt til briefing og samtale om, hvordan vi takler vold og hvordan vi kan undgå voldelige situationer. Vi snakker hver dag om situationer, som har været ubehagelige, for at kunne hjælpe hinanden - og for at finde vores stærke og svage sider. Det er tilladt at sige fra over for de beboere/klienter, som vi ikke har gode erfaringer med”.

”På min arbejdsplads bliver vold betragtet som en del af hverdagen og ikke noget, der kræver specielle tiltag”.

”Jeg talte med lederen efterfølgende. Vi talte derefter med den pågældendes forældre, som gav mig en undskyldning. Kommunen blev orienteret, og bagefter blev jeg tilbudt krisehjælp, som jeg godt nok ikke fandt nødvendigt”.

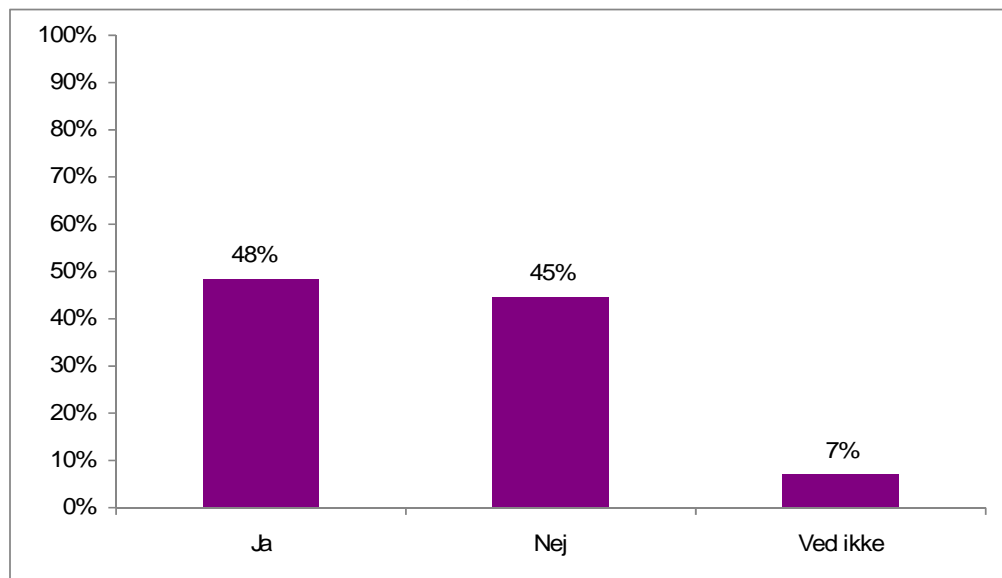
”Jeg fik tilbudt psykisk førstehjælp og der blev lavet en forebyggelsesrapport”.

”Vi har på afdelingen helt klare retningslinjer for overgreb/vold fra beboerne”.

(Citater fra medlemmer)

Blandt FOAs medlemmer er omtrent hver anden blevet instrueret i, hvad de skal gøre i situationer med vold eller trusler.

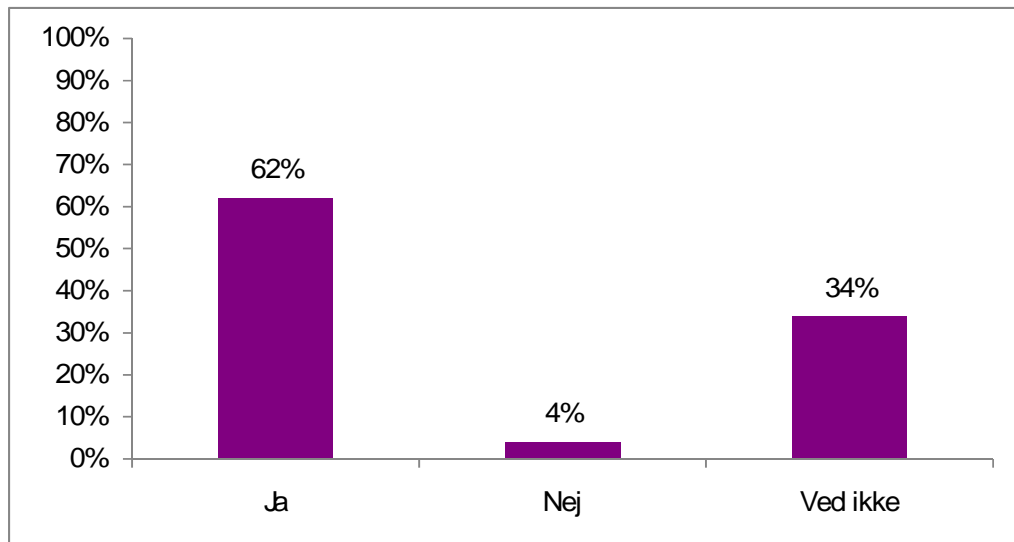
Figur 8. Har din arbejdsplads instrueret dig i, hvad du skal gøre, hvis der bliver udøvet vold, truende adfærd eller trusler i mod dig?

Antal besvarelser: 2.135

6 ud af 10 medlemmer har mulighed for at søge psykologhjælp eller anden behandling gennem deres arbejdsplads, hvis de udsættes for vold eller trusler. 1 ud af 3 ved derimod ikke, om deres arbejdsplads yder hjælp i sådanne situationer.

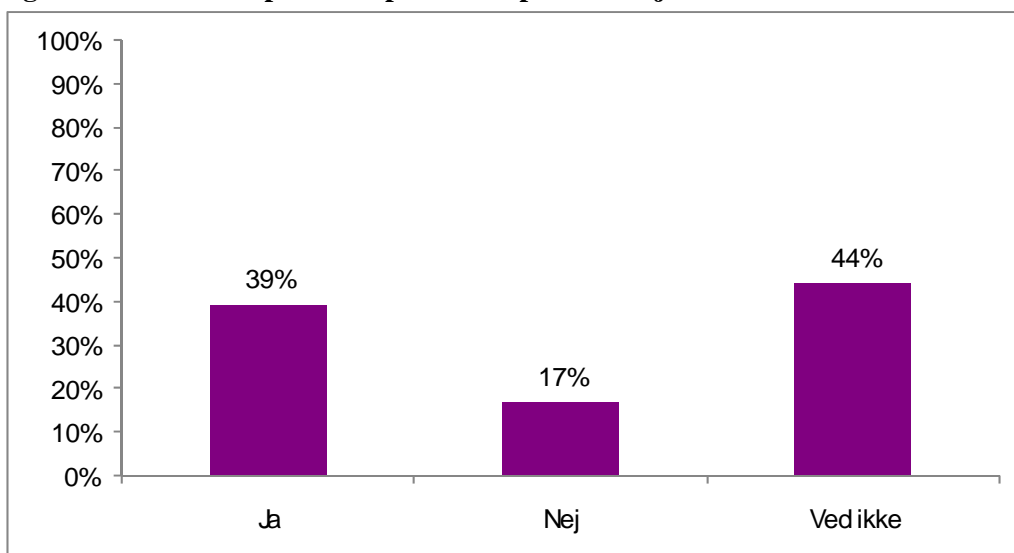
Figur 9. Har du, igennem din arbejdsplads, mulighed for at få psykologhjælp eller anden behandling, hvis du udsættes for vold, truende adfærd eller trusler i dit arbejde?

Antal besvarelser: 2.135

4 ud af 10 medlemmer har en egentlig voldspolitik på deres arbejdsplads. En tilsvarende andel er ikke bekendt med, om personalepolitikken på deres arbejdsplads indeholder et afsnit om vold.

Figur 10. Indeholder personalepolitikken på dit arbejde et afsnit om vold?

Antal besvarelser: 2.134

9. Ledelsens reaktion

”Det er vigtigt for mig at vide, at ledelsen bakker op om min måde at omgås demente på. Så behøver jeg ikke at have skyldfølelse over ikke at slå til”.

”Der blev taget hånd om mig med det samme fra lederen og tilbudt supervision hos vores konsulenter”.

”En beboer truede med at ville skære halsen over på mig. Ledelsen reagerede med at sige, det sker jo af og til”.

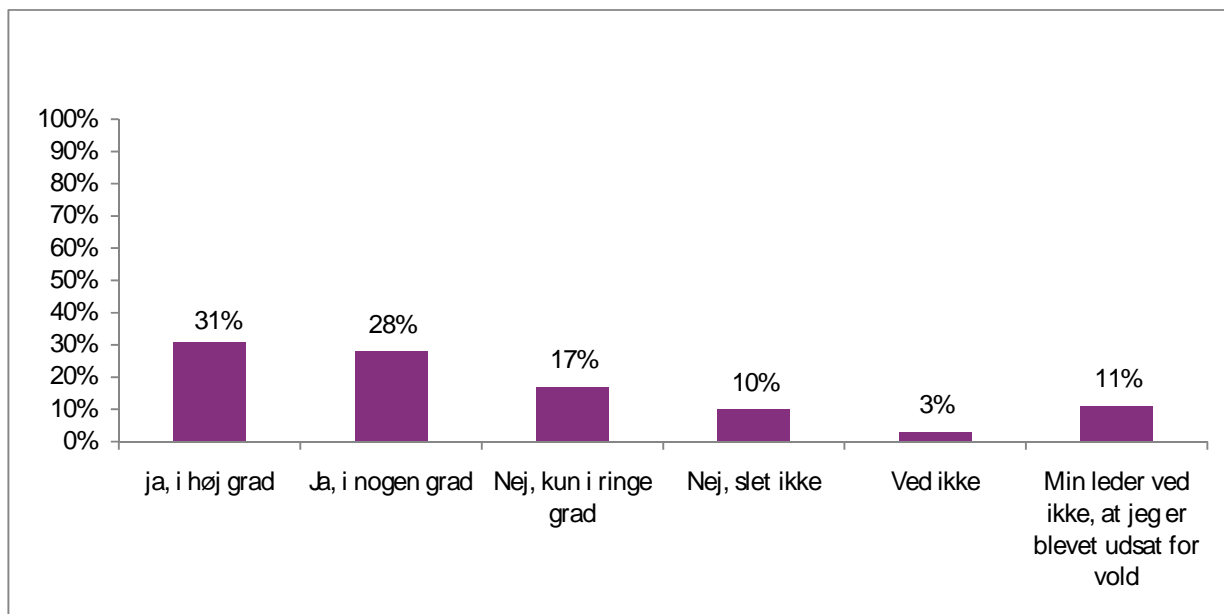
”Der var ingen opbakning fra ledelsen. Jeg fik at vide, det var mig selv, der var skyld i det: mit kropssprog, tonefald - og at der ikke var andre, det skete for. Men det viste sig senere, at der skete det samme for kolleger”.

”Har ikke talt med ledelsen om voldsepisoden, da hun havde to plejehjem og vi så hende yderst sjældent. Lige nu står vi uden leder...”

(Citater fra medlemmer)

Blandt de medlemmer, der har været udsat for vold, truende adfærd eller trusler, mener 6 ud af 10, at de (i høj eller nogen grad) har fået opbakning fra deres nærmeste leder efterfølgende. Omtrent hver 3. mener derimod ikke, at opbakningen fra ledelsen var tilstrækkelig.

Figur 11. Synes du, at du fik tilstrækkelig støtte og opbakning fra din nærmeste leder, da du blev udsat for vold, truende adfærd eller trusler?

Antal besvarelser: 721 (Kun medlemmer, der har været udsat for vold, er blevet stillet spørgsmålet)

Arbejdet med mennesker i kommuner og regioner indebærer en risiko for vold og trusler. Det viser en undersøgelse, som FOA har lavet blandt sine medlemmer i februar 2008.

Hvert 4. medlem har inden for et år været udsat for fysisk vold på sin arbejdsplads og hvert 3. medlem har været udsat for truende adfærd.

Det er især ansatte i psykiatrien og på plejehjem, der udsættes for vold, truende adfærd og trusler. I ni ud af ti tilfælde er det patienter, klienter eller beboere, der udøver volden.

På mange arbejdspladser ved medarbejderne ikke, hvordan de skal håndtere vold. De ved heller ikke, hvad de kan få af støtte fra arbejdspladsen, hvis de bliver udsat for vold. FOAs undersøgelse viser, at kun 4 ud af 10 medlemmer har kendskab til, at deres arbejdsplads har en politik omkring vold.

FOA har lavet 3 øvrige hæfter i serien:

Vold på arbejdspladsen – Fakta og information

Vold på arbejdspladsen – Forebyggelse

Vold på arbejdspladsen – Når skaden er sket

Politisk ansvarlig: Inger Bolwinkel

Redaktion: Lise Johansen og Charlotte Bredal

Layout: GraFOA Maja Honoré

Tryk: FOAs Trykkeri

5.000 eksemplarer, juni 2008

FOA
FAGOGARBEIDE

Stauings Plads 1-3
1790 København V

Tlf.: 46 97 26 26
www.foa.dk

Godt psykisk
arbejds miljø

